

A 14. ALKOTMÁNYKIEGÉSZÍTÉS 3. SZAKASZA ÉS A 2024. ÉVI AMERIKAI ELNÖKVÁLASZTÁS

BEKE-MARTOS JUDIT

A HUN-REN-ELTE
Jogtörténeti Kutatócsoport
blogja

A SZERZŐ:

DR. BEKE-MARTOS JUDIT

A HUN-REN-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT

TUDOMÁNYOS MUNKATÁRSA

JUDIT.BEKE-MARTOS@RUB.DE

2023. november 6.

Egy év múlva, 2024. november 6-ára virradóra tudni fogjuk, hogy ki lesz az Egyesült Államok elnöke az azt követő négyéves periódusban, hiszen az elnökválasztás, a jogszabályoknak¹ megfelelően minden negyedik év novemberének első hétfőjét követő kedden, azaz legközelebb, 2024. november 5-én lesz. Még nem lehet pontosan tudni, hogy kik lesznek a két párt, a Demokrata Párt és a Republikánus Párt jelöltjei, illetve indul-e harmadik, független jelölt.² A jelenleg hivatalban lévő demokrata Joe Biden ismét indulni kíván, így – amennyiben egészsége engedi, hiszen a jövőre ilyenkor már majdnem 82 éves elnök minden idők legidősebb jelöltje – feltételezhetően ő indul újra, hiszen hivatalban lévő pártvezető ellen nem szokott kihívó indulni. A republikánusoknál már nem

ilyen egyértelmű a helyzet, hiszen az elmúlt választást elvesztő, majd azt el nem fogadó Donald Trump ismét indulni kíván és valamennyi republikánus kihívójához képest magasan vezet a közvéleménykutatások szerint. Kérdés tehát, hogy a párt megválasztja-e jelöltjének, ami részben talán attól is függ, hogy az ellene folyamatban lévő számos bírósági eljárás milyen ítéleteket hoz és azok milyen következményekkel járnak.

Az elnökválasztás szempontjából talán legérdekesebb eljárást 2023. szeptember 6-án kezdeményezte hat republikánus és egy független választópolgár a *Citizens for Responsibility and Ethics in Washington* nevű érdekvédelmi szervezet támogatásával.³ Keresetüket a területileg illetékes elsőfokú tagállami bírósághoz nyújtották be Denverben, Colorado állam fővárosában, hogy megakadályozzák a korábbi és ismét indulni szándékozó Donald Trump jelölti részvételét a republikánus előválasztáson. Keresetük jogalapjaként az amerikai szövetségi alkotmány 14. alkotmánykiegészítését nevezték meg, mely a 3. szakaszában tartalmazza az ún. „felkelési tilalmat”, mely szerint olyan hivatalnok, aki esküt tett az alkotmányra, majd „részt vett egy felkelésben”, többé nem viselhet semmilyen hivatal.⁴ Trump ügyvédjei arra számítottak, hogy a bíróság azonnal jogalap nélkülinek nyilvánítja a keresetet és elutasítja azt, de az elsőfokú bíróság bírónője, Sarah B. Wallace az indítványokat utasította el és kitzúzte az első tárgyalást 2023. október 30-ára.

A felperesi oldal bizonyítékainak és tanúvallomásainak meghallgatásával indult a tárgyalás, ahol elsősorban jogászprofesszorok tanúvallomásai hangzottak el a 14. alkotmánykiegészítés történetéről, háttéréről és lehetséges értelme-

zéséről. Ugyanis, bár a 3. szakasz tartalmazza a fent idézett tilalmat, arról nem szól, hogy ezt hogyan és legfőképpen kinek kell érvényesíteni. Így felmerül az a kérdés is, hogy vajon a bíróság feladata-e a felkelésben résztvevő személy diszkvalifikációja vagy talán mégis a szövetségi törvényhozás dolga az ilyen döntés meghozatala. A felperesi oldal úgy véli, hogy Trump 2021. január 6-án elmondott beszéde, melyet a szövetségi törvényhozási épület, a Capitolium megrohamozása követett, megvalósítja a felkelésben való részvételt és így Trump a 14. alkotmánykiegészítés 3. szakasza értelmében többé nem viselhet hivatal, különösen nem a legfelsőt. A Capitolium ostroma, melyben több rendfenntartó személy meghalt és számtalan ember súlyos sérüléseket szenvedett az anyagi kárról nem is beszélve, mely sebet ejtett az amerikai demokrácián. Azonban, hogy a fent idézett jogforrás értelmében felkelésnek minősül-e, ami történt, és Trump részvétele mindezekben megvalósítja-e a „részvételt”, Wallace bírónő dolga eldönteni. A felperesi oldal egyik legjelentősebb tanúja az Indiana University Robert H. McKinney School of Law jogászprofesszora, Gerard N. Magliocca, aki a 14. alkotmánykiegészítés szakértője. Tanúvallomásában részletesen beszámolt a jogforrás keletkezésének körülményeiről és külön kitért arra, hogy az amerikai polgárháborút követően, az ún. rekonstrukció időszakában az alkotmánykiegészítés kérdéses szakaszát kifejezetten szélesen értelmezték és valamennyi uszító kijelentésre – nem csak fegyveres cselekedetre – alkalmazták. Ennek értelmében tehát Trump szavai önmagában megvalósítanak a felkelésben való részvételt minden további eseménytől függetlenül.⁵

